

Крошка С.А. Естетичний феномен творчості Володимира Сосюри / С.А.Крошка / Інтернет-форум «Творчість В.Сосюри в контексті сьогодення». Збірник тез за матеріалами інтернет-форуму. – Лисичанськ, 2017. – С. 39-44. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/zagalnafilologia/novini>.

Анотація. У статті приділено увагу вивченню творчості В.Сосюри в загальноосвітніх закладах, зокрема 5-9 класів. Розкрито естетичний феномен творчості В.Сосюри в контексті загальноосвітньої школи. Для систематизації дослідження була розглянута оновлена програма з української літератури для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, яка базується на вимогах Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, ідеях Концептуальних засад реформування середньої школи «Нова українська школа».

Ключові слова: естетичний феномен, творчість, співець, лірик, поезія.

Крошка Світлана Андріївна
Відокремлений підрозділ
«Лисичанський педагогічний коледж
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка»

ЕСТЕТИЧНИЙ ФЕНОМЕН ТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА СОСЮРИ

Відомо, що ліричні твори мають давню сивину. Ліричні твори несуть у собі багатий духовний світ. Лірика є вираженням думок, почуттів, переживань автора, зокрема В.Сосюри. Щоб зрозуміти ліричний твір, треба увійти в непростий світ авторських емоцій та фантазій.

Ліричні поезії відзначаються підвищеною емоційністю та метафоричністю. Одне з основних завдань вчителя – прищепити учням любов до української літератури, і до поезії зокрема, навчити їх розуміти ліричний твір, залучити їх до високого духовного ладу справжньої культури.

Актуальність дослідження полягає у вивченні творчості В.Сосюри в загальноосвітніх закладах, зокрема 5-9 класів.

Натхненним співцем України став у літературі ХХ ст. Володимир

Сосюра. Він представник високого поетичного світу, де пахнуть білі акації, палахкотять загравами донецькі ночі й цвіте різнобарв'ям Україна; тонкий лірик і творець розгорнутих ліро-епічних полотен.

Поезія володіє великою силою впливу на розуми і серця людей. Особливо потребують залучення до лірики учні старших класів, оскільки саме в цьому віці активно формується особа, її етичні і естетичні уявлення.

Мета дослідження – розкрити естетичний феномен творчості В.Сосюри в контексті загальноосвітньої школи.

Для систематизації дослідження була розглянута оновлена програма з української літератури для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, яка базується на вимогах Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, ідеях «Концептуальних засад реформування середньої школи «Нова українська школа»».

Програма з української літератури для 5–9 класів спрямована на утвердження серед школярів культури читання. У пам'яті лишається те, що має емоційне позначення. Це стосується творчості В.Сосюри.

Під час дослідження встановлено, що творчість В.Сосюри вивчається у 8 класі, де учням запропоновано художньо виразні твори, які дають можливість поміркувати над сучасним життям, прищеплюючи соціальну активність, важливість громадянської позиції, екологічне мислення, морально-етичну відповідальність, толерантність, емпатію, повагу до іншого та здатність до творчого мислення.

Українська література є свідченням високого духовного та цивілізаційного розвитку українського народу, невід'ємним складником його національної культури, є потужним носієм ідентичності нації, її генетичного коду, тому в національному самоусвідомленні, самозбереженні й самоствердженні її роль незаперечна й важлива.

Для учнів 8 класу компетентнісний потенціал забезпечує можливість формування в процесі вивчення ключових компетентностей:

- предметні компетентності: виразно й осмислено читати твори,

зокрема В.Сосюри, аналізувати їх, визначати й коментувати художні засоби;

- ключові компетентності: висловлювати судження про патріотизм, про активну позицію; порівнювати специфіку виражальних засобів в поезії в розкритті патріотичних, інтимних, пейзажних мотивів. Під час актуалізації знань учні вивчають напам'ять вірш «Любіть Україну!» (1944), який є урочистим гімном рідному краю, рідній Україні. Вірш відтворює незабутній образ «вишневої України», змальовує красу її природи, звичайну історію, волелюбний український народ з його багатющою культурою і солов'їною мовою.

Знайомляться з віршами «Осінь» («Облітають квіти, обриває вітер...»), «Васильки».

Володимир Миколайович Сосюра – видатний лірик нашої епохи, автор понад 80 збірок поезій, широких епічних віршованих полотен (поем), роману «Третя Рота».

Усе своє творче життя В.Сосюра присвятив рідному народові, розвитку його культури, зокрема рідної мови, яку він пристрасно любив, оберігав і збагачував.

Послухаймо, як сердечно, мовби в душу заглядаючи, звертається поет зокрема до кожного з нас і до всього народу:

«Любіть Україну, як сонце, любіть,
Як вітер, і трави, і води,
В годину щасливу і радості мить,
Любіть у годину негоди!..».

Ми бачимо її, в світі єдину, одну, в зірках, у квітці, в пташині, у хвилях Дніпра – в тому вічному і нетлінному, що прийшло до нас крізь віки. Україні всміхається сонце, миготять зорі, шумлять верби над ставами. Через сторіччя вловлюємо і беремо до серця й розуму українську пісню, думу, красу її національних святинь, які нагадують золоті моря пшениці під мирними блакитними небесами.

Поезія «Любіть Україну» виразила найпалкіші прагнення сотень тисяч,

мільйонів українців, що хотіли бачити свою країну вільною і незалежною. У цьому творі поет зміг піднятися над вузькокласовими і партійними інтересами тодішньої ідеології й оспівати самоцінність України як держави, як сповненої самоповаги і сили країни. Цей вірш як спалах правдивого вогню проривався серед темряви покори й облудного славослів'я на честь кривавих керманців держави і місцевих «вірних синів радянської України». Сосюра вказував народу істинні, нефальшиві цінності життя.

«Любіть Україну!» – своєрідна поетична сповідь В. Сосюри, у якій подано образ «вишневої» України. Компонентами цього образу є все, що оточує нас з раннього дитинства і аж до смерті, що живе в нас, дає натхнення, надає самобутньої ментальності. Україна для ліричного героя присутня всюди: «у зірках, і у вербах вона, і в кожному серця ударі, у квітці, й пташині, в кривеньких тинах, у пісні у кожній, у думі, в дитячий усмішці, в дівочих очах і в стягів багряному шумі...».

Написавши вірш «Любіть Україну!» В. Сосюра створив ліричний образ «вишневої України», причому для його створення поет користується не абстрактними узагальненнями, а точними поетичними деталями, художніми образами, за допомогою яких Україна чітко і яскраво оживає в уяві читача, наче на полотні вправного живописця.

Передусім звертає на себе увагу емоційно-схвильований заклик – «любіть Україну», виражений двічі риторичним звертанням, яке і загострює увагу читача, і передає емоції автора, і є ідейно-пафосною, ідейно-композиційною основою твору.

Змальовуючи цей неповторний образ України, використовується і засіб градації, тобто інтонаційне і смислове перерахування складників, наприклад, «Як та купина, що горить – не згора, живе у стежках, у дібровах, у зойках гудків, і у хвилях Дніпра, і в хмарах отих пурпурових».

Володимир Сосюра обережно використовує зображально-виражальні засоби. Присутні такі епітети: вишнева Україна, мова солов'їна, хмари пурпурові; порівняння: любіть Україну, як сонце любіть, як вітер, і трави, і

води; метафора «в просторів солодкому чарів».

За допомогою метонімії змальовує перемогу над «чужинцями в зелених мундирах».

Останні рядки поезії завершуються палким закликком:

«Всім серцем любіть Україну свою, –
і вічні ми будемо з нею».

Поет впевнений, що вічно житиме наш народ обабіч Дніпра, вічною буде братерська єдність українського народу з іншими народами.

Саме за незгасну любов до України Володимиру судилося зазнати найбільше прикрощів, але жодні приписи чи й навіть вирок не змусили його відректися найдорожчого. Патріотичний вірш «Любіть Україну!» 1951р. став причиною найгостріших звинувачень поета в націоналізмі.

Лірика звертається безпосередньо до відчуттів людини, її духовного світу. Читаючи ліричні твори, школярі вчаться розуміти людський характер, сокровенні порухи душі, оцінювати з погляду високих етичних критеріїв свої вчинки. Тому поезія володіє великою силою впливу на розум і серця людей. Особливо потребують залучення до неї учні, які вчаться у старших класах, оскільки саме в цьому віці активно формується особа, її етичні і естетичні уявлення.

Можна зробити висновки, що В.Сосюра – найпроникливіший лірик першої половини ХХ, видатний лірик нашої епохи.

Поет навіки залишився в серці свого народу. Надано ім'я В.Сосюри Будинку культури склозаводу м.Лисичанська та одній з вулиць м.Києва. У м. Лисичанську відкрито музей поета.

Цінність творчої спадщини видатного українського поета полягає в змісті його поетичного світу. Сосюра – надзвичайно щирий поет. Особисте в його творах водночас є соціально значущим. Найтрагічніші теми з народного життя поет зумів зіграти своїм щирим словом. Його твори чарують теплотою і правдивістю почуттів. Вони вражають схвильованістю, емоційністю, реалістичною образністю.

Сьогодні ми глибше, ніж будь-коли, можемо зрозуміти значення цього вірша і феномен самого В. Сосюри. Це була вершина громадської лірики, гімн Україні...

Література

1. Куриліна О. В. Українська мова та література. Довідник. Тестові завдання / О. В. Куриліна, Г. І. Земляна. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2014. – 654 с.
2. Моренець В. Володимир Сосюра: Нарис життя і творчості. – К.: Дніпро, – 1990. – 262 с.
3. Пасічник Є.А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – К.: Ленвіт, 2000. – 384 с.
4. Подов В.И. Любовь и слезы (Новое о Владимире Сосюре). – Лисичанск: Изд-во педагогического университета, 1995. – 67 с.